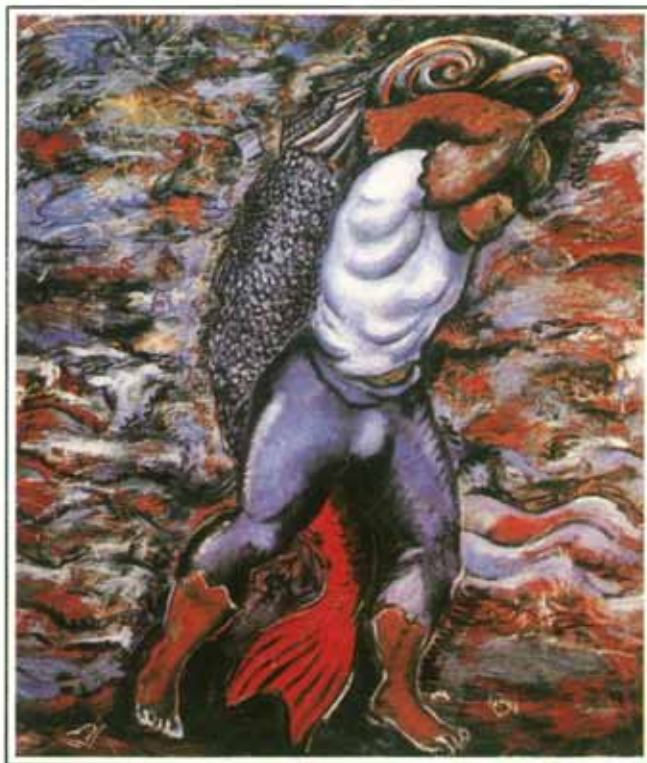

Luis Sepúlveda
DÜNYANIN
SONUNDAKİ
DÜNYA

Türkçesi
ENGİN BİLGİNER

Luis Sepúlveda
DÜNYANIN
SONUNDAKİ
DÜNYA

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Şefik Basımevinde basıldı ve ciltlendi. (1994)

Luis Sepúlveda
DÜNYANIN
SONUNDAKİ
DÜNYA

1990 ULUSLARARASI
JUAN CHABAS KISA ROMAN ÖDÜLÜ

ROMAN

Türkçesi
ENGİN BİLGİNER

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: 252 56 75 – 252 59 88 – 252 59 89 Fax: 525 72 33

Özgün adı
Mundo del Fin del Mundo

ISBN 975-510-058-X

© Luis Sepúlveda / Akcah Ajans / Can Yayınları Ltd. Şti. (1993)

Patagonya ve Ateş Topraklarını'nın doğal hazinelerini savunan Şilili ve Arjantinli dostlar için. Cömert konukseverlikleri için.

Greenpeace'in sancak gemisi, yeni *Rainbow Warrior*'ın mürettebatı için...

Dünyanın sonundaki dünyanın sesi, Coyaique'deki *Radio Ventisquero* için.

BİRİNCİ BÖLÜM

1

"Bana İsmail deyin, bana İsmail deyin..."

Hamburg Hava Limanında, hareket saati yaklaştıkça, elimdeki incecik bilet tomarına giderek artan bir ağırlık yükleyen o çekici güce kapılmış, bu tümceyi yineleyip duruyordum.

İlk kontrolü geride bırakmış, bekleme salonunda elimde çantam volta atmaya başlamıştım. Pek fazla bir şey almamıştım yanıma: Bir fotoğraf makinesi, not defteri ve Bruce Chatwin'in *Patagonya*'da' adlı kitabı... Dipnotları ve göndermelerle süslü kitaplar yazan heriflerden hayat boyu hoşlanmamışımıdır, ama bu kitap, hele üç kez okuduktan sonra bana giderek çoğalıyor gibi gelen vurgulamalar ve ünlem işaretleriyle doluydu. Ve Santiago de Chile'ye uçarken dördüncü kez okumam gerektiğini düşündüm.

Şili'ye dönmeyi hep istedim, hep arzuladım ama karar saati gelip çattığında korku ağır bastı ve erkek kardeşimle dostlarımı yeniden görebilme arzusu, onca başarısızlıktan sonra giderek az inanır olduğum bir düşe dönüştü.

Uzun yıllar önüme kesin bir hedef koymadan oradan oraya sürtüp durdum. Bir bakıyordunuz Girit'te, küçük bir balıkçı köyü olan *İerapetra*'da

yım¹, bir bakıyordunuz Villaviciosa gibi huzur veren bir Asturya kentinde. Günün birinde elime Chatwin'in kitabı geçti; unuttuğumu sandığım, ama beni beklemekte olan bir dünyaya geri gönderdi. *Dünyanın Sonundaki Dünya*'ya.

Chatwin'nin kitabını ilk okuduğumda o ikilem dolu geri dönüş isteği hemen sardı beni. Ama Patagonya sıradan istekler için fazla uzaklardaydı ve uzaklıklar hele anılarla sarmalanmışlarsa daha da acı verirler.

Hamburg Hava Limanı. Öteki yolcular gümrüksüz bölgeye girip çıkıyor, barları dolduruyor, düzinelerce kez şaşmaz bir dakiklikle hareket saatini gösteren elektronik tablolara güvenmeyip saatlerine bakıyorlardı. Kapıları açıp, uçuş kartlarını kontrol ettikten sonra uçağa götürecek otobüse bindirecekleri an yaklaşıyordu. Bense, yirmi dört yıllık bir ayrılıktan sonra yeniden dünyanın sonundaki dünyaya döneceğimi düşünüp duruyordum.

---

1. *İerapetra*: Girit'in güneybatısında, Osmanlı döneminde önemli bir Türk yerleşim bölgesi olan ve camii ve çeşmeleriyle hâlâ bu özelliklerini koruyan balıkçı kasabası. (Çev.)

Bir zamanlar çok gençtik, neredeyse bir çocuk; ve bana cansıkıntısı ve bıkkınlıktan uzak bir dünyanın yapı taşlarını sağlayacak serüvenler düşünüyordum.

Düşlerimde bir başına değildim. Adı büyük harflerle yazılmaya lâyık bir AMCAM vardı. Amcam Pepe, başına buyruk, ele avuca sığmaz kişiliğini Andaluzyalı kötümser dedemden çok Basklı ninemden almıştı. İspanyol içsavaşında uluslararası tugayın gönüllülerindendi. Gururlandığı tek eşyası, onu Ernest Hemingway'le yanyana gösteren fotoğrafıydı ve bana daima insanın hayatta kendi yolunu çizmesi ve bu yolda gitmesi gerektiğini vurgular dururdu. Pepe Amcamın ailenin kara koyunu olduğunu eklemeye gerek yok ve ben büyüdükçe onunla giderek daha gizli buluşmaya başlamıştık.

Hiç unutmayacağım yazarları tanımamı sağlayan ilk kitapları da ondan aldım. Jules Verne, Emilio Salgari, Jack London. Hayatıma damgasını vuran öyküyü de ondan aldım: Herman Melville'den *Moby Dick!*

Bu kitabı okuduğumda on dört yaşındaydım ve on altıma girdiğimde güneyin çağrısına karşı koyacak gücüm kalmamıştı.

Şili'de yaz tatili aralık ortasından mayıs ortasına dek sürer. Değişik balina avı filolarının kıtanın

en dibinde, Antartika önlerinde demirlediklerini başka kitaplarda okumuştum ve gözümde Kaptan Ahab'ın ardılları olarak canlandırdığım bu insanları görmek için yanıp tutuşuyordum.

Ailemi böyle bir yolculuğun gerekliliğine inandırmak, ancak Pepe Amcamın yolculuğun Puerto Montt'a kadar olan bölümünü ödemesiyle mümkün oldu.

Dünyanın sonundaki dünyaya doğru, bu bin kilometrelik ufak bölümü trenle aşım. Burada deniz başlıyor ve demiryolu da haliyle sona eriyordu. Bundan sonra ülke binlerce ada ve adacığa, kanal ve boğazlara, sıradağlar, buzullar ve yol geçmez ormanlara, sonsuzluğa uzanan buzla kaplı topraklara, deniz kulakları ve fiyordlar ile yol ve demiryolu yapımına geçit vermeyen düzensiz ırmaklara bölünmüştü.

Puerto Montt'ta, hayırsever amcamdan getirdiğim selâm sayesinde, dünyanın en güneyindeki Punta Arenas'a yolcu ve mal götürüp getiren bir gemide iş buldum.

Estrella del Sur'un kaptanının adı Miroslav Brandovic'ti. Bir Yugoslav göçmen çocuğuydu ve amcamla İspanya'da tanışıp daha sonra da Fransız Maquis'inde sürterlerken dostluğu ilerletmişlerdi. Beni aşçı yamağı olarak işe almıştı ve daha henüz demir almıştık ki kendimi elimde keskin bir bıçakla bir çuval patatesin önünde buldum.

Yolculuk bir hafta sürdü. Punta Arenas'a vardığımızda ardımızda birkaç bin mil bırakmıştık. Gemi bu arada bir sürü küçük limanda ve Chiloé Adasının sığ limanında demirlemiş, çuvalarla patates

ve sarmısak, yün balyaları yükleyip burnunu Şili Körfezinin huysuz sularına çevirmiş, ardından Moraleda Kanalının güney girişinden geçip Büyük Aisen fiyorduna dalarak yola devam etmişti. Puerto Chacabuco'nun sakin sularına ulaşmak için tek uygun rota buydu.

Kordillere'lerin koruduğu bu yerde gel-git olayının elverdiği birkaç saat içinde yükünü alır almaz -ki bu yük her zaman et oluyordu- açık denize dönüş yolculuğumuz da başladı.

Rota batı-kuzeybatı, Büyük Fiyord'un çıkışı ve Moraleda Kanalının başlangıcı. Hemen ardından kuzey yönünde San Rafaels'in buzlu sularına girip, bahtsız gemilerin mürettebatla birlikte buzlu pençelerine düştüğü yüzen aysbergi gerimizde bıraktık.

Kuzey yönünde birkaç mil daha yol aldıktan sonra *Estrelle del Sur* rotasını batıya çevirdi ve Las Guaiteca takımadalarının arasından geçip açık denize girerek pruvasını dosdoğru güney yönüne doğrulttu.

Sanırım tonlarca patates soydum. Fırıncıya yardım etmek için sabahın beşinde kalkıyor, ardından mürettebatın kahvaltı sofrasını hazırlıyor, patates soyuyordum. Bulaşıkları yıkıyor, biraz daha patates soyuyordum. Empanadas için soğan doğruyor, yeniden patateslere dönüyordum. Tayfaların bir köşeye kıvrılıp şekerleme yaptıkları o kısa molalarda ise elimden geldiğince güvertedeki hayatı öğrenmeye çalışıyordum.

Altıncı gün ellerim tümüyle nasır bağlamıştı ve ben bundan müthiş gurur duyuyordum. İşte o

gün, kahvaltı tabaklarını sofraya koymuştum ki Kaptan Brandovic tarafından köprüye çağırıldım.

"Kaç yaşındasın Miço?"

"On altı. Yani yakında on yedi Kaptan."

"Pekâlâ miço. Şu iskele tarafındaki ışık nedir, söyleyebilir misin?"

"Bir deniz feneri Kaptan,"

"O sıradan bir deniz feneri değil. O, Pacheco Feneri. Şu anda Evangelista Adasını geçiyoruz ve Macellan Boğazına girmeye hazırlanıyoruz. Bu senin ileride torunlarına anlatacağın bir şey miço. İskeleyle doğru bir çeyrek dönün. Makineler yarım yol," diye emir verdi Kaptan ve benim varlığımı unuttu.

On altı yaşındaydım ve mutluydum. Yeniden patates soymak için mutfığa indim ama orada beni güzel bir sürpriz bekliyordu; Aşçı yemek listesini değiştirmişti ve bana ihtiyacı yoktu.

Bütün bir günü güvertede geçirdim. Yaz ortasında olmamıza rağmen rüzgâr insanın iliklerine kadar işliyordu. Chloé işi pançoma sıkı sıkı sarınmış, doğu-güneydoğu rotası üzerinde yanlarından geçtiğimiz ada gruplarını izliyordum.

Serüven öykülerinden tanıdığım bu adaların adlarını uykumda bile sayabilirdim. Condór Adası, Parker Adası, Maldición de Drake, Puerto Misericordia, Desolación Adası, Providencia Adası, Peñón del Ahorcado...

Kaptanla yardımcıları öğle yemeğini köprüde yemek istediler. Gözlerini bir an olsun haritalardan ve navigasyon aygıtlarından ayırmaksızın makine dairesiyle benim hiç anlamadığım bir sayı di-

liyle konuşuyorlardı.

Kahvesini getirdiği sırada Kaptan yeniden farkıma vardı.

"Bu buz gibi güvertede ne arıyorsun miço?"

"Boğazı seyrettim Kaptan."

"Burada kalırsan daha iyi görürsün. Şimdi yolculuğun en boktan bölümü başlıyor miço. Sözcüğün tam anlamıyla *darlığın*¹ içine gireceğiz. İskelemizde Córdoba Yarımadası'nın kıyıları uzanıyor. Burayı çevreleyen kayalıklar bir köpekbalığının dişleri kadar keskindir. Sancak tarafında da durum bundan daha iyi değil. Şurada da Desolación Adası'nın güneydoğu kıyıları uzanıyor. Berbat kayalıklar. Bu da yetmezmiş gibi birkaç mil sonra açık denizin tüm öfkesini kendisiyle birlikte sürükleyen Abra Kanalı'nın güçlü akıntısıyla karşılaşacağız. Lânet olası kanal neredeyse Hernando de Magellanes'in işini bitirecekti. Miço, şu kuralı biliyorsan burada kalabilirsin: Susmak, konuşmaktan iyidir. Ulloa Feneri'ni görünceye kadar sakın ağzını açma."

Estrella del Sur, makinelerine en düşük yol verilmiş durumda seyre devam etti ve biz akşam yedi sularında Ulloa Fenerinin dans eden ışıklarını ufukta gördük. Macellan Boğazı burada genişliyordu. Yolculuk hızlandı ve adamların sinirleri gevşedi.

Saat on bire doğru Croward Burnundaki fenerin ışıkları da gemiye hoş geldin demeye başladılar. Kaptan Brandoviç pruvayı kuzeye çevirmele-

---

1. Boğaz deyimi, bir kanalın daraldığı yer olarak da kullanıldığı için Kaptan Brandovic bir sözcük oyunu yapıyor. (Çev.)

rini emrederken aşçı da beni aç mürettebata servis yapmaya çağırırdı.

Bulaşıkları yıkadıktan sonra güverteye çıktım. Pırıl pırıl gökyüzü o kadar yakında gibiydi ki, elini uzatıp yıldızları tutası geliyordu insanın. Kentin ışıkları da çok yakında olmalıydı.

Punta Arenas kenti, Brunswick Yarımadasının doğu kıyısındaydı. Macellan Boğazının genişliği burada yirmi mili buluyordu. Karşı yakada Ateş Toprakları başlıyor, biraz güneyde İnutil Koyunun suları boğazda yetmiş mil genişliğinde bir lagun oluşturuyordu.

Gidiş yolculuğu ertesi gün sona erdi. Son kez kahvaltı servisi yaptığımda Kaptan Brandovic benimle vedalaşırken dönüş tarihini hatırlattı: Altı hafta sonra. Tokalaşmak için uzattığı denizci pençelerinde hiç aklıma getirmedığım bir de zarf vardı. On altı yaşındaki bir genç için servet sayılacak çeşitli banknotların bulunduğu bir zarf.

"Çok teşekkürler, Kaptan."

"Teşekkür etme, miço. Aşçının dediğine göre bu gemide hiç bu kadar iyi bir yardımcısı olmamış." Nasırlaşmış eller ve cebimde kazandığım ilk parayla kendimi Punta Arenas'ta buldum. Birkaç saat kentte dolandıktan sonra yine Pepe Amcanın tanıdığı Brito'ların evini aramaya koyuldum. Beni içtenlikle karşıladılar.

Brito'lar çocuksuz bir çiftti ve çevreyi avuçlarının içi gibi biliyorlardı. Elena bir enstitüde İngilizce dersi veriyor, Don Felix ise radyo spikerliği ile deniz biyolojisi araştırmalarını birlikte yürütüyordu. Balina avı ile ilgilendiğimi duyunca Don Felix

bunu kendi bilgi alanı saydı ve beni fotoğraflara bakmaya ve genç bir Breton denizcisi olarak geldiği Ateş Topraklarını bir daha asla terk etmeyen dedesinin yaptığı resimleri görmeye çağırdı.

Brito'ların evi güneydeki neredeyse tüm evler gibi ahşaptı. Geniş oturma odasında akşamları ateş yaktığımız taştan bir şömine vardı ve bu davetkâr atmosfer insanı ister istemez sessizce oturup yakındaki denizin sesini dinlemeye zorluyordu. İlk dört günüm Ateş Toprakları Adası ile ilgili bilgiler edinmekle geçti. Sabah erkenden Landrover'a binip Punta Arenas'ı güneydeki Bulnes'e bağlayan yola koyuluyor, akşam olunca da şöminenin başına geçiyorduk. Don Felix bana balinaları ve balina avcılarını anlatıyordu.

Birbirinden ilginç öyküleri anlatmakta üstüne yoktu. Ama ben bunları dinlemek değil yaşamak istiyordum.

Bir keresinde onu dinlemediğimi, kafamın başka yerlerde olduğunu fark eden Don Felix, fotoğraf albümünü kapatıp şöyle dedi:

"Anladığım kadarıyla bir balina avına katılmak fikri mikrop gibi girmiş içine. Buna karşı yapılacak hiçbir şey yoktur. Öyle olsun. İlk önce Boğaz'ın öte yakasına, Porvenir'e gitmelisin. Hâlâ bu işle uğraşan birkaç tekne şu anda seferdedir, ama arkadaşlarımdan biri gemisini onartmak üzere Puerto Nuevo'da demirlemiş durumda. Zor herifin tekidir, ama kendini kabul ettirebilirsen evlat, düşlediğin serüveni yaşayabilirsin."

Luis Sepúlveda

DÜNYANIN SONUNDAKİ DÜNYA

Luis Sepúlveda, kısa bir süre önce yayımladığımız ve okurlarımızın büyük bir ilgi ve coşkuyla okudukları *Aşk Romanları Okuyan İhtiyar*'dan sonra *Dünyanın Sonundaki Dünya*'yı yayınlayarak ilginç romancı kimliğini kanıtladı: Roman sanatından fire vermeksizin doğa ve insanı savunmak mümkündür! *Dünyanın Sonundaki Dünya*, 'Moby Dick'i okuduktan sonra balina avına katılan on altı yaşında bir yeniyetmenin öyküsünü anlatıyor. Bir Japon balina gemisi, Patagonya'nın en güney ucunda tuhaf bir kaza yapıyor. Hambourg'da sürgün yaşayan Şilili bir gazeteci, bu konuda bir araştırmaya girişiyor ve bu sırada Antartika'nın ve yabanıl doğasının âşığı, sıradışı yalın insanlarla karşılaşılıyor. *Dünyanın Sonundaki Dünya*, tam anlamıyla bir çevre romanı, çevreci bir roman. 1949 yılında Şili'de doğan ve şu anda Hambourg'da yaşayan *Luis Sepúlveda*, şiirleri, denemeleri, oyunları ve romanlarıyla ülkesinde ve dünyada birçok ödül kazanmış bir yazar. Ancak, iyi bir yazar olması 'Yeşil Barış'ın ('Green Peace'in) savunucusu olmasına engel değil.

ISBN 975-510-058-X

9 789755 100586